

België is een exemplaar op een paaltje in de sneeuw gezien (pers. obs. W. Renema). Bij zonneshijn bezoeken ze wilgen- en hazelaarkatjes, sleedoornbloesem en sporadisch andere vroeg bloeiende planten. Als er wolken voor de zon schuiven zitten ze soms op boomstammen, takjes en bladeren nabij de bloeiende struiken. Mannetjes zweven vaak in aantal op enkele meters hoogte vlak naast bloeiende struiken.

De larven zijn in Schotland eind juli gevonden bij bladluizen op gewone zilverspar (ROTHERAY 1988B). De enige uitgekweekte larve hiervan verpopte in november en bracht als pop de winter door. Overwintering in het popstadium werd al vermoed door Dušek & Láška (1986).

Summary – Scarce. Less common before 1950, no trend since. Open areas near coniferous or mixed forest.

Melangyna umbellatarum Melkelfje

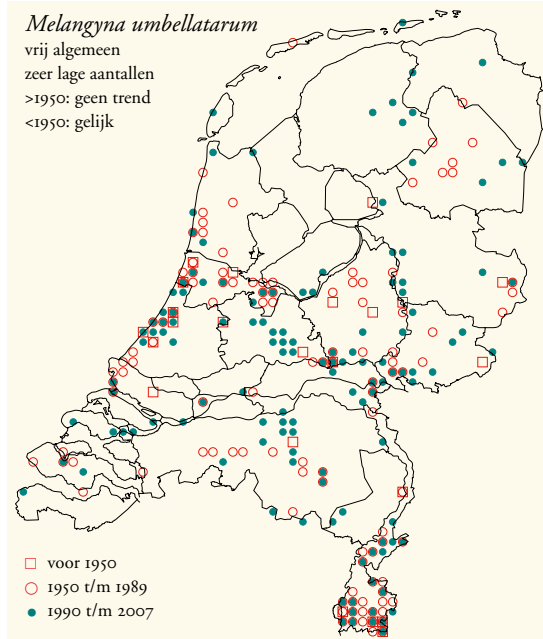
LVDL

Vrij grote *Melangyna* met donkere middenknobbel, sterk glanzende en lichtbehaarde borststukrug en lichtgele (mannetje) of witte (vrouwje) vlekkenparen op rugplaatjes 2-4. Onderscheidt zich van *M. compositarum* en *M. labiatarum* door kale ogen (mannetjes) en grote stofvlekken op voorhoofd en grotendeels gele voor- en middenschenen (vrouwjes). Lengte 9-12 mm.

Verspreiding en vliegtijd

Holarctisch. In het palearctische gebied van West-Europa tot in Kamtsjatka. In Europa van Ierland en Scandinavië tot het Middellandse-Zeegebied.

In heel Nederland vrij algemeen. De soort lijkt een voorkeur voor zand- en kleigrond te hebben. Vooral in de duinstreek en in Zuid-Limburg komen soms hoge aantallen voor, maar de aantallen wisselen sterk van jaar tot jaar. Twee generaties.

Ecologie

Bosranden, wegbermen en andere plaatsen met hoge bloemrijke kruidenvegetaties. De soort is ook op beschaduwde plaatsen in loofbossen aan te treffen. Beide seksen bezoeken schermbloemen zoals gewone berenklauw en zevenblad. Ze worden weinig vliegend waargenomen.

De eieren en larven zijn gevonden op gewone berenklauw, fluitenkruid en enkele andere kruiden bij een breed spectrum aan bladluissoorten (CHANDLER 1968B, DUŠEK & LÁŠKA 1967).

Summary – Fairly common. No apparent trends. Forest edges, roadsides and other places with high herbaceous vegetation. Also found at shady places in deciduous forest.

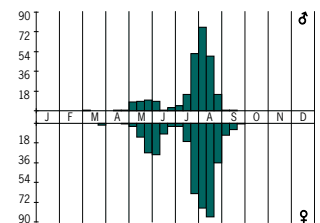
Melanogaster Doflijfjes

MR

Kleine zwarte zweefvliegen (5-8 mm) met glimmende borststukrug. Het achterlijf is glimmend langs de randen en meestal dof op het midden. Mannetjes hebben een middenknobbel op het gezicht, vrouwjes niet. Van *Chrysogaster*-soorten te onderscheiden aan de geheel donkere antennen, van *Orthonevra*- en *Riponnensia*-soorten aan de vleugeladering.

Melangyna quadrimaculata vrouwje. Door hun zwarte uiterlijk worden vrouwjes van deze soort makkelijk voor een *Cheilosia*-soort aangezien.

Melangyna umbellatarum, mannetje op valeriaan. Deze soort wordt ook vaak op schermbloemen gezien.

Melangyna umbellatarum

Taxonomie en determinatie

Melanogaster-soorten zijn in het verleden tot *Chrysogaster* gerekend, maar Maibach et al. (1994a, b) stelden voor om ze in een eigen genus te plaatsen. Determinatie van de Nederlandse soorten is mogelijk met alle gangbare determinatiewerken, hoewel het raadzaam is om het onderscheid tussen mannetjes *M. arosa* en *M. hirtella* te baseren op de genitaaltekeningen in Maibach et al. (1994a, b). Andere West-Europese soorten kunnen op naam worden gebracht met Maibach et al. (1994a, b), Vujić (1999b) en Vujić & Stuke (1998).

Verspreiding

Holarctisch en mogelijk afrotropisch genus met een klein aantal soorten. Het is moeilijk om het soortenaantal te schatten, omdat van voor veel onder *Chrysogaster* beschreven soorten niet duidelijk is tot welk genus zij volgens de huidige inzichten gerekend moeten worden. In Europa komen circa zes soorten voor, in Nederland drie. De in Duitsland voorkomende *M. curvistylus* Vujić & Stuke, 1998 en *M. parumplicata* (Loew, 1840) zouden ook in Nederland kunnen opduiken.

Ecologie

De vliegen zijn te vinden in vochtige biotopen. De larven leven in modder en ondiep water. De telescopische adembuis van de larve is voorzien van een scherp, naaldachtig uiteinde waarmee ze in plantenwortels boren om zuurstof te verkrijgen (HARTLEY 1961, VARLEY 1937).

Melanogaster arosa Zomers doflijfje

JS

Middelgrote *Melanogaster*. Mannetje verschilt van *M. nuda* door duidelijk behaard achterlijfsuiteinde, van *M. hirtella* door grotere middenknobbel die voorbij mondrand uitsteekt en uitsluitend zwarte haren voorop borststukrug. Vrouwje verschilt van *M. hirtella* en *M. nuda* door aanliggende goudgele beharing op borststukrug. Lengte 7-8 mm. *Melanogaster arosa* is in oudere literatuur te vinden onder de naam *Chrysogaster (Melanogaster) macquarti* (Loew, 1843), maar dit is een synoniem van *M. parumplicata* (Loew, 1840), die alleen in Scandinavië voorkomt (MAIBACH ET AL. 1994B).

Verspreiding en vliegtijd

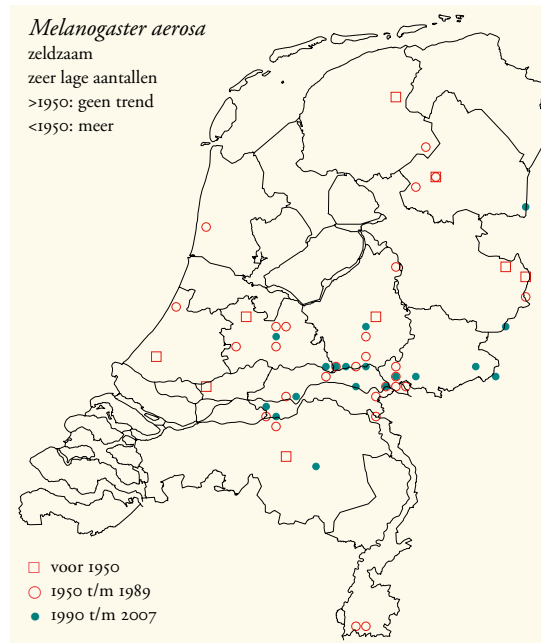
Palaarctisch. Van West-Europa tot in Mongolië en Oost-Siberië. In Europa overall, maar mogelijk heeft een deel van de meldingen betrekking op de nauw verwante *M. parumplicata*, waarmee *M. arosa* lang verward is. In de ons omringende landen is *M. arosa* zeldzaam.

In Nederland zeldzaam en tegenwoordig grotendeels beperkt tot het rivierengebied. Voorheen kwam *M. arosa* verspreid over het land voor. Plaatselijk was de soort talrijk op de zandgronden, bijvoorbeeld op de Kraloos Heide (DR, pers. med. B. van Aartsen), maar op veel van deze vindplaatsen is hij nu verdwenen.

Twee generaties.

Ecologie

Open vochtige terreinen, vaak op kleigrond. De meeste Nederlandse waarnemingen komen uit uiterwaarden, de ove-

rige uit natte graslanden, kleiputten en vennetjes met een leemlaag. In uiterwaarden vliegt de soort op vochtige weilanden nabij sloten. Mogelijk is het voorkomen gerelateerd aan kwel.

De volwassen dieren zijn veelal te vinden op bloemen in open biotopen, vaak op boterbloem of meidoorn. Ze vliegen laag bij de grond tussen vaak korte vegetatie. Zweefgedrag is nooit vastgesteld.

De onvolwassen stadia zijn onbekend.

Summary – Rare. More common before 1950, no trend since. Open, wet areas, mostly on clay soil. Most recent records from floodplains, older records also from peat and fen areas. Possibly correlated with seepage.

Melanogaster hirtella Weidedoflijfje

MR

Middelgrote *Melanogaster*. Mannetje verschilt van *M. nuda* door duidelijk behaard achterlijfsuiteinde, van *M. arosa* door kleinere middenknobbel die minder ver uitsteekt dan mondrand en meestal grotendeels lichte haren voorop borststukrug. Vrouwje verschilt van *M. arosa* door afstaande, meestal grijsachtige beharing van borststukrug. Lengte 6-8 mm.

Verspreiding en vliegtijd

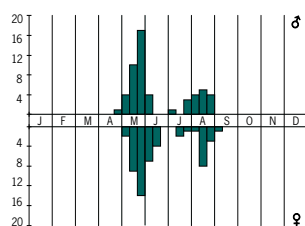
Europees. Van Ierland en Denemarken tot het Iberisch Schiereiland en de Alpen. Oostwaarts tot in Europees-Rusland, maar in Oost-Europa veel schaarser dan in het westen.

In heel Nederland algemeen en vaak talrijk, met name in het westen en noorden van het land.

Een generatie.

Ecologie

Vochtige graslanden en andere open habitats nabij (matig) voedselrijk, stilstaand of langzaam stromend water. Talrijk

Melanogaster arosa

Melanogaster nuda
Kaal doflifje

MR

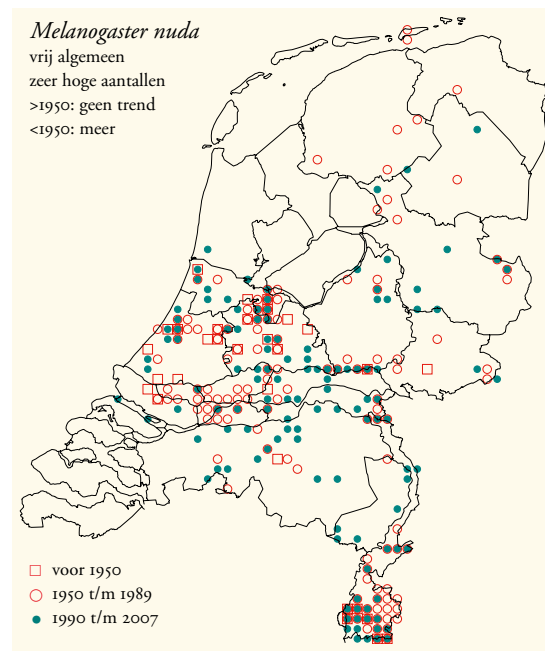
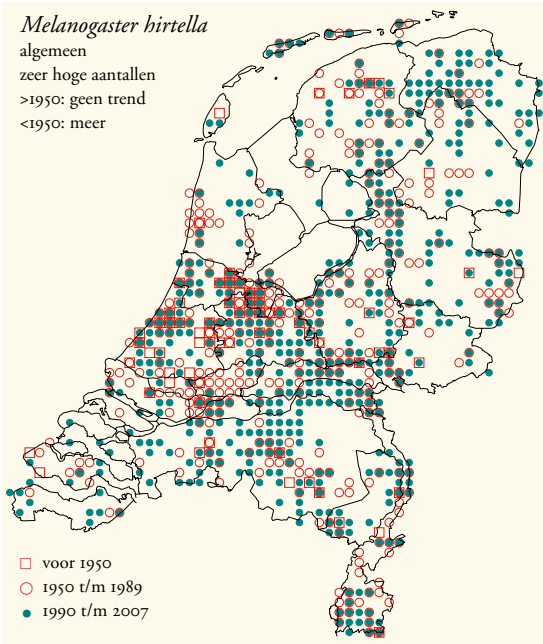
Vrij kleine *Melanogaster*. Mannetje te herkennen aan kort en spaarzaam behaard achterlijfsuiteinde, vrouwtje aan nagenoeg kale borststukrug. Vaak met duidelijker donkere vlek middenop vleugels dan andere *Melanogaster*-soorten. Lengte 5-6 mm.

Verspreiding en vliegtijd

Palaarctisch. Van West-Europa tot in het Midden-Oosten. In Europa van Zuid-Zweden tot aan de Middellandse Zee. In ons land vrij algemeen in Zuid-Limburg, delen van het kustgebied (met name laagveengebieden) en in het rivierengebied. Elders zeldzaam.

Een generatie.

◀◀ *Melanogaster hirtella*
paart in touwtrekhouding (mannelijke links).

in veenweide- en kleigebieden. In het voorjaar soms in aantal te vinden in bossen op bloeiende struiken, zoals gewone vogelkers en meidoorn, op enkele honderden meters afstand van vochtige biotopen.

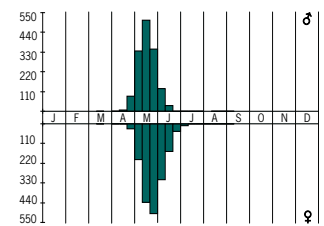
De vliegen bevinden zich, meestal niet ver van water, op bloemen (veelal boterbloemen maar ook bijvoorbeeld meidoorns) en tussen lage vegetatie, waar ze rusten op planten of rustig rondvliegen. Mannetjes vertonen zweefgedrag tussen en vlak boven de vegetatie; vaak zit er dan een vrouwtje in de buurt.

De eieren worden in clusters aan de onderzijde van boven het water hangende vegetatie gelegd (HARTLEY 1961). De larven leven langs oevers in voedselrijke modder met plantenwortels. Voor hun zuurstofvoorziening doorboren ze wortels van diverse water- en oeverplanten, zoals liesgras en lisdodde (HARTLEY 1958, 1961, VARLEY 1937). De winter wordt als larve doorgebracht en verpopping vindt in het voorjaar plaats op planten vlak boven het wateroppervlak (HARTLEY 1961).

Summary – Common. More common before 1950, no trend since. Moist grasslands and other open habitats near meso- to eutrophic water. Numerous in peat and clay areas.

Melanogaster nuda
vrouwtje.

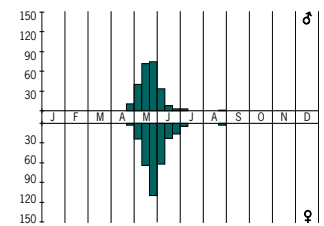

Melanogaster hirtella

Ecologie

Open natte gebieden zoals moerassen, oevervegetaties en vochtige weilanden, zowel bij stilstaand als stromend water. *Melanogaster nuda* is kritischer dan *M. hirtella* en ontbreekt in voedselrijke gebieden, zoals sterk bemeste weilanden en vervuilde wateren.

De vliegen zijn te vinden tussen korte vegetatie nabij water. Ze bezoeken diverse bloemen, vaak boterbloemen.

Melanogaster nuda

De larven zijn gevonden tussen plantenwortels langs de oever van stromend water (MAIBACH & GOEDLIN DE TIEFENAU 1994).

Summary – Fairly common. More common before 1950, no trend since. Open wet habitats like marshes and moist meadows. Not in eutrophic areas.

Melanostoma Driehoekzweefvliegen

MR

Kleine slanke zweefvliegen (5-9 mm) met oranjegele vlekken op het achterlijf, bij mannetjes groot en vierkant, waardoor ze op sommige *Platycheirus*-soorten lijken. Hiervan zijn ze echter te onderscheiden aan hun niet-verbrede

voortarsen en -schenen. Bij vrouwtjes zijn de achterlijfs-vlekken min of meer driehoekig.

Taxonomie en determinatie

Kassebeer (2000c) en Ssymank et al. (1999) onderscheiden een nauw aan *M. mellinum* verwante soort, die zij voorlopig *M. alpinum* Szilády, 1942 noemen. Kassebeer (2000c) geeft enkele kenmerken. Deze soort komt mogelijk ook in Nederland voor. Nader onderzoek naar de status en nomenclatuur van dit taxon is echter gewenst, mede gezien de onzekerheid over de afgrenzing met andere *Melanostoma*-soorten (MACGOWAN ET AL. 1997).

Verspreiding

Kosmopolitisch genus met tientallen beschreven soorten. Er zijn vier soorten bekend uit Europa, waarvan er twee in Nederland voorkomen.

Ecologie

De vliegen bezoeken diverse bloemen, met name windbestuivers zoals grassen en weegbreesoorten. Ze voeden zich voornamelijk met stuifmeel en nauwelijks met nectar (DZIOCK 2002, VAN DER GOOT & GRABANDT 1970). Beide Nederlandse soorten zijn aan hun gedrag al op afstand als *Melanostoma* te herkennen: vaak draaien zij zich bij het landen op een blad of grasspriet direct naar de onderkant ervan.

Er bestaat onduidelijkheid over de voedingsgewoonten van de larven. Onder laboratoriumomstandigheden voeden zij zich met bladluizen, maar in de natuur worden zij nooit bij bladluiskolonies gevonden. Uit proeven bleek bovendien dat *Melanostoma*-vrouwtjes voor de eileg de voorkeur geven aan bladluisvrije planten (DZIOCK 2002). Er is daarom wel gesuggereerd dat zij zich ook met plantaardig materiaal kunnen voeden (DAVIDSON 1922). Het is echter waarschijnlijker dat zij diverse kleine ongewervelden in de strooisellaag eten (DZIOCK 2002, ROTHERAY 1993).

Melanostoma mellinum Gewone driehoekzweefvlieg

MR

Vergeleken met *M. scalare* klein en meestal met duidelijk korter achterlijf. Beide seksen met geheel glimmend gezicht en vrijwel onbehaarde antenneborstel. Driehoekige vlekken bij vrouwtje met bolle achterrand. Lengte 5-7 mm.

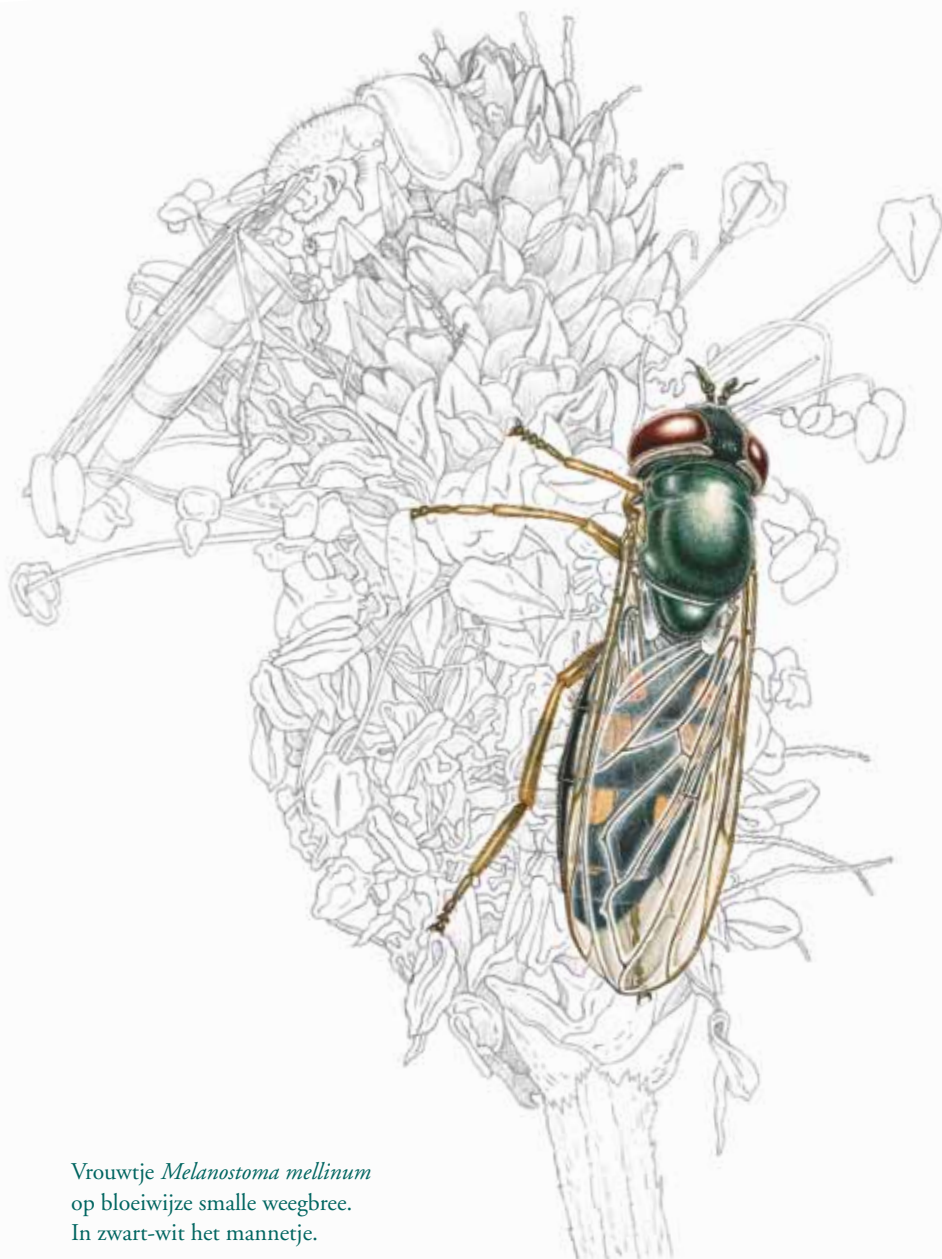
Verspreiding en vliegtijd

Holarctisch. Van West-Europa en Noord-Afrika tot aan de Stille Oceaan en in Noord-Amerika. Heel Europa. Zeer algemeen in heel Nederland.

Vermoedelijk meer dan twee generaties. Het dal in juni is misschien veroorzaakt door weersomstandigheden of een tijdelijk beperkte voedselbeschikbaarheid. *Melanostoma mellinum* plant zich onder laboratoriumomstandigheden namelijk gedurende het gehele jaar en in verschillende generaties voort, zonder tussenliggende diapauzes (DZIOCK 2002, VAN DER GOOT & GRABANDT 1970).

Ecologie

Uiteenlopende open habitats met lage vegetatie. In voedselrijke agrarische graslanden vaak veruit de talrijkste zweef-

Vrouwtje *Melanostoma mellinum* op bloeiwijze smalle weegbree. In zwart-wit het mannetje.